

LEVHART OBLÁČKOVÝ (*Neofelis nebulosa*) V ZOO ÚSTÍ NAD LABEM

Bc. Tomáš ANDĚL

Chovu levhartů obláčkových (*Neofelis nebulosa*) se ústecká zoologická zahrada jako jedna z prvních českých zoo věnuje od ledna roku 2010, kdy byl z Francie dovezen desetiměsíční samec Cayan narozený v pařížské Menagerie du Jardin des Plantes, ke kterému o měsíc později přibyla samice Lenya z anglického Hawlets Wild Animal Park.

Levhart obláčkový byl vědecky popsán Griffithem v roce 1821. Již rok předtím však na nové zvíře upozornil sir Stanford Raffles, který se o něm dozvěděl na Sumatře. K jeho popisu tehdy uvedl pouze jeho domorodý název „rimau mahan“. Historicky byly popsány dva pevninské poddruhy, *N. n. nebulosa* (Griffith, 1821), obývající oblast Indočíny a jižní Číny, a *N. n. macrosceloides* (Hodgson, 1853) ze subhimálajské oblasti od Nepálu po Myanmar, a jeden poddruh ostrovní, popsáný v roce 1823 slavným francouzským zoologem a paleontologem baronem Georgem Cuvierem jako *Felis diardi*. Změna v taxonomii těchto kočkovitých šelem přišla až s nástupem molekulární systematiky. V roce 2006 provedl dr. Andrew Kitchener důkladnou analýzu kůží jedinců pocházejících ze severu Indie a Tchajwanu, přičemž zjistil, že jsou nerozlišitelné od ostatních vzorků pocházejících od jedinců z kontinentu. Na základě svého výzkumu navrhl Kitchener členění těchto kočkovitých šelem do dvou monotypických druhů *Neofelis nebulosa* a *Neofelis diardi*. Následně provedená molekulární studie Buckley-Beason et al. (2006) toto morfologické rozdělení plně podpořila, zejména zřetelnou genetickou rozdílností porovnávané mitochondriální DNA. Tento rozdíl je možno přirovnat k rozdílu mezi lvem a jaguárem. *Neofelis diardi* je tak první velkou kočkovitou šelmou objevenou po 180 letech, poslední byla právě kontinentální forma levharta obláčkového v roce 1821.

Chov těchto krásných a v přírodě ohrožených šelem rozhodně nepatří k rutinním záležitostem a od způsobu chovu jiných druhů „velkých koček“ se podstatně liší. Aby se eliminovalo riziko usmrcení samic, ke kterému při jejich spojování v minulosti nezdědky docházelo, je nutné sestavovat nové chovné páry z mladých, pohlavně ještě nedospělých jedinců. U takto sestavených párů se značně snižuje agresivita samců vůči samicím v období říje a zvyšuje se tím šance na jejich úspěšný odchov. V případě našich „obláčků“ Cayana a Lenyi probíhalo jejich spojování během měsíců dubna a května 2010, tedy v době, kdy byl samci jeden a samicí dva roky. Zatímco první rok pobytu v naší zoo obě zvířata pohlavně dospívala a sžívala se s novým prostředím, druhý rok byl z chovatelského hlediska podstatně zajímavější. Zimní měsíce na počátku roku trávili Cayan s Lenyou společně ve vnitřní ubikaci v naprostém souladu bez sebemenších náznaků vzájemné agrese. Jediný problém tohoto jinak zcela harmonizujícího páru představovalo jejich společné krmení. I po roce pobytu v našem chovatelském zařízení byla samice stále velmi plachá a svůj úkryt v porodní boudě opouštěla zásadně až večer, což značnou měrou limitovalo její přístup k předkládané potravě. Z tohoto důvodu byla zvířata dle potřeby na noc oddělována a na jejich kondici to mělo v brzké době velmi pozitivní dopad. Následná spojování probíhala vždy hladce a naprosto bezproblémově. V polovině druhého týdne měsíce března přestaly obě kočky přijímat potravu a samec začal ve zvýšené míře vokalizovat, z čehož se dalo usuzovat na nástup říje. Bohužel jsme vzhledem k již zmíněné plachosti a zcela nočnímu způsobu života naší samice neměli možnost jejich vzájemné interakce podrobněji pozorovat. Po několika dnech začali oba „obláčci“ opět normálně žrát, samcova vokalizace ustala a vše se vrátilo k normálu. Naše domněnka, že samice může být březí, se tak zcela potvrdila, až když dne 8. 6. 2011 porodila Lenya tři koťata. Ihned jsme nechali uzavřít návštěvnickou halu pavilonu šelem, abychom našemu mladému a nezkušenému páru poskytli nezbytný klid, a dění v porodním boxu jsme

monitorovali pouze pomocí kamery. První pozitivní zjištění bylo, že se všechna tři koťata narodila živá a že o ně samice projevovala patřičný zájem. Další klad jsme spatřovali v tom, že se samec nechoval agresivně. Jeho chování by se dalo popsat spíše jako nadměrná zvědavost a hravost, kterou jsme přičítali jeho věku. Samice jeho seznamování s koťaty bez reakcí pozorovala a první hodiny od porodu probíhaly nad očekávání dobře. I přes uvedené klady však bylo brzy patrné, že v případě tohoto odchovu půjde především o získávání důležitých zkušeností pro oba rodiče. Nutno dodat, že v případě odebrání koťat k umělému odchovu bychom mladý pár připravili o nezastupitelné a žádnou jinou péčí nahraditelné zkušenosti, tolik potřebné pro jejich další reprodukci. Případné zapojení ručně dokrmených jedinců do chovu je samo o sobě značně problematické a nezdání vede ke vzniku jen velmi obtížně řešitelných situací. Z těchto důvodů jsme byli jednoznačně rozhodnuti do odchovu nezasahovat a vše pouze monitorovat. Pokus o první odchov sice skončil zdánlivým chovatelským neúspěchem, samice se o koťata přestala dostatečně starat a ta po čtyřech dnech uhynula, přesto ho lze do značné míry hodnotit kladně, zejména jako velký příslib do budoucna.

Již týden po prvním porodu byly z chování obou zvířat patrné příznaky nástupu další říje a díky kameře v porodním boxu jsme mohli poprvé pozorovat i pokusy o páření. Jinak se vše opět odehrávalo večer, se značně omezenými možnostmi pozorování. Po několika dnech říje odezněla a opět nastalo období zcela idylického soužití. Obě kočky byly neustále spolu, jen občas jsme byli nuceni je rozdělovat kvůli krmení. Začátkem září se začala samice znatelně zakulacovat a 26. 9. 2011 v době od 13,15 do 17,30 hodin porodila podruhé tři živá koťata. K porodu došlo v době, kdy byl samec od samice oddělen a i přes opakované pokusy se obě zvířata již nepodařilo znovu spojit. Chování samice se proti prvnímu porodu radikálně změnilo a samce ke koťatům tentokrát nenechala ani přiblížit. Vzájemná agresivita obou zvířat se stále stupňovala a samec musel být nakonec od samice s mláďaty oddělen. Tentokrát se již Lenya starala o své potomstvo naprosto příkladně a několik prvních dní téměř neopustila porodní boudu. Pozitivní posun v mateřském chování samice byl oproti prvnímu vrhu naprosto markantní a koťata nám přímo rostla před očima. Při veterinární kontrole ve stáří dvou a půl měsíců byli dva samečci a jedna samička odčerveni, prodělali nezbytnou vakcinaci a všem byl aplikován identifikační mikročip. Za vzorné péče své matky zatím všechna tři koťata zdárně prospívají. V současné době je samec od samice s koťaty stále oddělen a k jejich dalšímu spojení přistoupíme až v době, kdy budou všechna tři koťata evropským koordinátorem chovu umístěna k jejich novým chovatelům.